

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Vaste Kamercommissie OCW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Utrecht, 30 juni 2017

Betreft: Governance passend onderwijs

Geachte leden van de commissie,

Ten behoeve van uw gesprek op 5 juli over de voortgang van passend onderwijs in het algemeen en over governance in het bijzonder wil de VO-raad u meenemen in de overwegingen die onder andere tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VO-raad op 1 juni jl. naar voren kwamen. Deze discussie is relevant gezien de twee moties die uw Kamer eerder aannam; de motie Ypma van 22 december 2016 (nr. 31.497, 223) over een code goed bestuur voor samenwerkingsverbanden en de vormgeving van onafhankelijk toezicht. Vorige week nam u de motie Becker (nr. 34.725 VIII, 12) aan over onafhankelijk toezicht bij ieder samenwerkingsverband.

Bevindingen van de VO-raad

Passend onderwijs is een decentralisatie. Dat betekent dat we de ruimte om in de regio afspraken te maken zo min mogelijk in te perken met landelijke formats of opgelegde modellen, uiteraard zonder af te doen aan kwaliteit. Dit geldt in het bijzonder voor de governance. Het is van belang dat ieder van de 75 samenwerkingsverbanden een goede en bij de omgeving passende governancestructuur vindt. We zien echter ook dat dit in het ene samenwerkingsverband sneller en beter van de grond komt dan in het andere.

Om dit proces te faciliteren en stimuleren heeft de VO-raad een addendum ontwikkeld bij de code goed onderwijsbestuur VO, specifiek voor de toepassing op samenwerkingsverbanden. Dit addendum is gebaseerd op onderzoek en veel gesprekken met zowel schoolbesturen als samenwerkingsverbanden en zoomt in op de rol van het bestuur in het samenwerkingsverband en de verhouding tot het intern toezicht. De governance van Passend onderwijs en specifiek dit addendum zijn geagendeerd op de ALV van 1 juni jl. In het gesprek hierover werden de volgende argumenten ingebracht door onze leden:

- In een samenwerkingsverband houden de verschillende schoolbesturen elkaar in balans. Passend onderwijs gaat immers niet over geconcentreerde macht, maar over gedeelde macht. De schoolbesturen controleren elkaar. Divergerende belangen zorgen voor zorgvuldige besluitvorming.

- Een verplichte toename van bestuurlijke lagen (in dit geval weer een aparte Raad van Toezicht) zorgt voor meer bestuurlijke drukte, een toename van de overhead en een stapeling van toezichthouders.
- In de praktijk moet meer dan 90% van het passend onderwijs op de scholen gebeuren. Dus geen 'hoogoverconstructies', maar de verantwoordelijkheid leggen bij degenen die het moeten uitvoeren, dat zijn: de schoolbesturen en hun scholen.
- Ook de medezeggenschap, in de vorm van de Ondersteuningsplanraad en de MR, speelt een rol in het besluitvormingsproces in het samenwerkingsverband. Besturen in het samenwerkingsverband gebeurt met veel partners.
- Doorzettingsmacht is cruciaal om het belang van de leerling te borgen waar de schoolbesturen er niet gezamenlijk uit dreigen te komen. Er moeten afspraken worden gemaakt voor het geval dat schoolbesturen er samen niet uitkomen.
- Het organiseren van checks & balances kan samenwerkende schoolbesturen helpen bij de uitvoering van passend onderwijs. Met name door de stem van buiten (de maatschappij) binnen het samenwerkingsverband te organiseren. Dit zorgt dat er mensen 'toezien' zonder het te formaliseren in een aparte raad van toezicht. In de handreiking onafhankelijker toezicht die de VO-raad samen met de PO-Raad heeft ontwikkeld (bijlage) zijn verschillende vormen beschreven. Deze verschillende opties doen recht aan de diversiteit onder de samenwerkingsverbanden.

In het komende jaar wordt het addendum verder vormgeven op basis van bovengenoemde uitgangspunten. Het verplichte formele orgaan voor onafhankelijk intern toezicht, dat nu wettelijk vereist is, wordt – naast de al bestaande organen (Raden van Toezicht van schoolbesturen - als weeffout in de wet ervaren. Zoals in deze brief is geargumenteed, heeft dat onbedoelde en onvermoede gevolgen, zoals extra bestuurslagen. De VO-raad is er inmiddels van overtuigd dat er ook andere governance-vormen mogelijk zijn, die zorgen voor voldoende bestuurlijke hygiëne, goede checks en balances en daarmee bijdragen aan goed passend onderwijs.

Het steunpunt Passend Onderwijs van de VO-raad besteedt - waar mogelijk in samenwerking met de VO-academie - veel aandacht aan het verbeteren van de governance van passend onderwijs.

We vertrouwen erop dat u onze overwegingen meeneemt in uw discussie.

Met vriendelijke groet,

Paul Rosenmöller
voorzitter VO-raad